

В заключение следует отметить, что, даже при высоком уровне владения языком, отсутствие фоновых, социокультурных, прагматических знаний в реальной ситуации делового общения может быть причиной неудачной коммуникации.

Поскольку составление деловых документов требует большого умения и языковой культуры не меньше, чем другие виды монологической речи, то стилистическая корректировка речи учащихся должна проводиться на протяжении всего периода обучения. Поэтому развитие навыков стилистически дифференцированной речи, и деловой речи, в частности, формирование речевой компетенции в сфере профессионального и делового общения следует считать одним из приоритетных направлений в процессе обучения русскому языку как иностранному. Данное направление будет представлять для учащихся несомненный практический интерес.

Литература:

1. Ваягина Н.С. Теория текста. – М. : Логос, 2003.
2. Пассов Е.И. Основы коммуникативной методики обучения иностранному общению. – М. : Русский язык, 1999.

Комунікативний метод у процесі мовної пропедевтичної підготовки іноземних слухачів у технічних ВНЗ України

Павленко О.М.

Національний технічний університет України «КПІ ім. Ігоря Сікорського»

м. Київ, Україна

e-mail: kafedralnij@gmail.com

Наприкінці 60-х років минулого століття відбулися докорінні зміни у методиці викладанні іноземних мов загалом й української (російської) як іноземної зокрема. Зсув наукових парадигм, зокрема перехід зі структуральної теорії мови на функційну, призвів до так званої «комунікативної революції». Функційна теорія мови розглядає мову як засіб передавання функційного значення. Метою вивчення мови, за цією теорією, є вміння виражати комунікативні наміри і категорії значення [9]. Панівним методом у методиці викладання мов проголошується комунікативний метод. На відміну від традиційних (граматико-перекладної) методів, основною метою навчання за

комунікативним методом є навчання не системі мови, а її застосуванню в реальному (переважно усному) спілкуванні.

Варто наголосити, що більшість методистів (Є. Пасов, Т. Капітонова, Л. Московкін, В. Костомаров, В. Коростельов, А. Щукін та ін.) схиляються до того, що у процесі мовної підготовки іноземних слухачів повинні домінувати комунікативні методи навчання, оскільки це дає можливість організувати процес навчання української (російської) мови, адекватним процесу реального спілкування.

У сучасних дослідженнях комунікативного методу українські вчені (Ф. Бацевич, О. Вовченко, О. Петрашук, Т. Стеченко та ін.) пов'язують його з рівнем сформованості міжособистісного досвіду, необхідного індивіду, щоб у межах власних здібностей та соціального статусу успішно функціонувати в суспільстві; готовністю людини здійснювати спілкування як складну багатокомпонентну динамічну цілісну мовленнєву діяльність, на характер якої можуть впливати різноманітні фактори [6:18].

На думку учених основним видом роботи слухачів мають бути вправи і саме їх треба наповнити мовленнєвою, тобто комунікативною задачею. Причому, як зазначає Є. Пасов, цією якістю мають наділені не лише вправи на розвиток мовленнєвих вмінь, слухачі/учні «постійно повинні бути занурені в процес спілкування мовою (умовний чи реальний) тобто в процес практичного користування мовленням [8:36-37]. Основним засобом навчання виступають не письмові тексти та граматичні вправи, а ситуації, які моделюють реальне спілкування [7:39].

Поряд з одноголосним визнанням переваг комунікативного методу, існує суттєва критика деяких аспектів як серед українських та російських, так і серед зарубіжних дидактів. Основним аргументом науковців є застереження, що комунікативний метод, будучи націленим на розвиток спілкування, здатен розвинути плинність, невимушеність мовлення і не приділяє належної уваги засвоєнню граматики. «Комунікативність як основна категорія методики не тільки

не заперечує, а передбачає усвідомлення граматики мови ..., але справедливо відводить їй службову роль в процесі оволодіння мовою» [4:65-66].

Комунікативний метод є безперечно найбільш дієвим і актуальним. Проте, слухним зауваженням видається думка науковців щодо погляду на оволодіння граматикою у процесі вивчення української (російської) як іноземної слухачами підготовчого відділення. Як зауважують методисти (З. Ієвлева, Н. Лобанова) пошуки розумної середини у вирішенні питання про місце граматики зокрема і мовної системи загалом у процесі вивчення української (російської) мови, виокремили такі положення: 1) мовний матеріал, у тому числі граматичний, є необхідною складовою навчального матеріалу, необхідного для засвоєння. «Набір мовних одиниць, правила їх утворення та вживання – це головна частина об'єкту засвоєння» [3:129]; 2) для формування мовної і мовленнєвої компетенції мовний матеріал повинен подаватися в узагальненому, систематизованому вигляді; 3) усвідомлення граматичних явищ при навчанні мови, особливо дорослих, – обов'язкова умова якнайшвидшого оволодіння мовою [5:30-31]. І. Бім виокремлює загальні вимоги до володіння граматикою у процесі вивчення іноземної мови, зокрема: а) учні повинні бути у змозі граматично правильно оформлювати свої усно-мовленнєві висловлювання, концентруючи при цьому основна увага на його змісті; б) вони повинні вміти розпізнавати граматичні явища при читанні та аудіюванні, спрямовуючи свою основну увагу на виокремлення змістової інформації. Цій меті має відповідати відібраний граматичний мінімум [2:150-151].

Відтак, вбачаємо, що у межах комунікативного підходу в процесі оволодіння слухачами українською (російською) мовою на підготовчому відділенні варто звертати особливу увагу на вивчення граматики, продумати таку систему вправ, яка би дала змогу слухачам правильно формулювати висловлювання, зосереджуючись при цьому на змісті сказаного, почутого, прочитаного, написаного. Отже, комунікативний метод, видається нам, як провідний, проте, ми також розділяємо думку І.Бім, котра зауважувала, що

«викладанню надзвичайно шкодить тенденція замикатися в межах будь-якого одного «милого серцю» методу, ... тільки різноманітність прийомів і вправ, які зведені у систему й багатопланово впливають на учнів, можуть забезпечити виконання поставлених задач» [1: 20-21].

Література:

1. Бим И.Л. Теория и практика обучения немецкому языку в средней школе. Проблемы и перспективы – Москва: "Просвещение", 1988, 255с.
2. Бим И. Л. Теория и практика обучения немецкому языку в средней школе: Проблемы и перспективы [Текст] / И. Л. Бим. – М. : Просвещение, 1988. – 358 с.
3. Иевлева З.Н. Методика преподавания грамматики в практическом курсе русского языка для иностранцев. М.: Русский язык, 1981. - 144 с.
4. Костомаров В.Г., Митрофанова О.Д. Методическое руководство для преподавателей русского языка иностранцам. 4-е изд., испр. М.: Рус. яз., 1988. -157 с.
5. Лобанова Н.А. Роль и место грамматики в практическом курсе русского языка для иностранцев-филологов//Теория и практика обучения русскому языку иностранных студентов-филологов. Сб. ст. / Сост. Лобанова Н.А., А.Р. Балаян, М.: Русский язык за рубежом, 1984. С.30-37.
6. Мильруд Р.П., Максимова І.Р. Сучасні концептуальні принципи комунікативного навчання іноземних мов // Іноземні мови в школі - 2000 - № 5. - С.17-21.
7. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению: Пособие для учителей иностр. яз. –М.: Просвещение, 1985. – 208 с.
8. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению: Пособие для учителей иностр. яз. – М.: Просвещение, 1991. – 360 с.
9. Spolsky B. Language Testing : Art of Science : Main lecture delivered at AILA World Congress 1975 / Spolsky B. // Approaches to Language Testing. – Arlington, 1978. – 85 p.

Основа лингвострановедческой компетенции

Петровская Д.А.

Белорусский государственный медицинский университет

г. Минск, Республика Беларусь

e-mail: belrus@bsmu.by

Основу лингвострановедческой компетенции студентов составляют фоновые знания, которыми располагают члены определенной языковой и этнической общности. Фоновые знания есть «знания, характерные для говорящих на данном языке, обеспечивающие речевое общение, в процессе которого эти знания проявляются в виде смысловых ассоциаций и коннотаций, соблюдения норм речевого поведения носителей языка» [1:340]. Особый интерес со страноведческой точки зрения представляют лексические единицы, имеющие культурный компонент значения, а также языковые реалии.